

4th Scientific Conference of the Hellenic Society of Developmental Pediatrics (H.S.D.P.)

13th Panhellenic Congress of Developmental and Behavioral Pediatrics with International Participation

Καθυστέρηση στη διάγνωση Διάγνωση στην εφηβεία

- Υψηλό νοητικό δυναμικό
- Χαμηλή βαρύτητα συμπτωμάτων αυτισμού.
Καλή λειτουργικότητα σε συγκεκριμένους τομείς (υπάρχουν κάποιοι φίλοι, καλή επίδοση στο σχολείο)
- Προηγούμενες διαγνώσεις που επισκιάζουν τα συμπτώματα ΔΑΦ (πχ ΔΕΠΥ, προκλητική εναντιωματική διαταραχή)
- Χαμηλό κοινωνικοοικονομικό ή μορφωτικό επίπεδο- αλλά και οικογένειες με έμφαση στην ακαδημαϊκή επίδοση

22-24 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2024 | STRATOS VASSILIKOS

A. Παπανικολάου

Αυτισμός στα κορίτσια

- Πιο άτυπες εκδηλώσεις
- Πιο ήπιες κοινωνικές δυσκολίες, προσπάθειες να κοινωνικοποιηθούν
- "Καμουφλάζ"
- Λιγότερα επίμονα ενδιαφέροντα, κοινωνικά προσανατολισμένα

Γιατί παραλέγονται στην εφηβεία;

- Αυξάνονται οι κοινωνικές απαιτήσεις. Ανάγκη αυτονομίας. Κοινωνική συμπεριφορά που πια δε δικαιολογείται.

DSM-5: Τα συμπτώματα να υπάρχουν από την πρώιμη παιδική ηλικία αλλά μπορεί να μην εκδηλωθούν ώσπου οι κοινωνικές απαιτήσεις να ξεπεράσουν τις περιορισμένες δυνατότητες

- Συμπεριφορές που φαίνονται «παράξενες», «ανεξήγητες»
- Αδικοιολόγητη αγένεια
- Αλλαγή απαιτήσεων στις σχέσεις με φίλους
- Σχέσεις με το άλλο φύλο
- Φόβος για το στρατό

A. Παπανικολάου

Δυσκολίες στη διάγνωση

- Οι γονείς/φροντιστές θυμούνται λιγότερες λεπτομέρειες και οι ίδιοι οι έφηβοι/νεαροί ενήλικες δεν αναγνωρίζουν όλες τις δυσκολίες τους
- Η οικογένεια έχει προσαρμοστεί στις ιδιαιτερότητες
- Συχνά σημαντική βελτίωση και καμουφλάζ
 - Ανάγκη πολύ αναλυτικού αναπτυξιακού ιστορικού
 - Ανάγκη πολλαπλών συναντήσεων (το ADOS μπορεί αρνητικό)
 - Διεπιστημονική αξιολόγηση
 - Λειτουργικότητα vs IQ
- Συννόηση.

22-24 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2024 | STRATOS VASSILIKOS

Οι προκλήσεις της εφηβείας

➤ Αλλαγή στο τύπο σχέσης με συνομηλίκους

- Οι συνομήλικοι τα κύρια άτομα κοινωνικής αλληλεπίδρασης
- Αλλαγή στη «κουλτούρα» των συνομηλίκων
- Οικείες, στενές σχέσεις
- Χρόνος εκτός σχολείου

Φαύλος κύκλος κοινωνικής απομόνωσης

- Κοινωνική απομόνωση
- Μειωμένες ευκαιρίες ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων
- Μεγαλύτερη κοινωνική απομόνωση, μοναξιά

Οι προκλήσεις της εφηβείας

- **Αλλαγή εκπαιδευτικού πλαισίου**

Μεγαλύτερο σχολείο, πολλοί καθηγητές, υψηλότερες απαιτήσεις

- **Αλλαγή στην έννοια «κοινωνική επιτυχία»**

Ανάγκη απόκτησης δεξιοτήτων για τη προαγωγή της κοινωνικής επιτυχίας μετά την αποφοίτηση (εργασία, τριτοβάθμια εκπαίδευση)

Συνυπάρχουσες καταστάσεις

- **30% κλινικής σημασίας αγχώδεις εκδηλώσεις**

- ειδικές φοβίες (8-63%)
- κοινωνική φοβία (6-37%)
- γενικευμένη αγχώδης (2-35%)

Υψηλά ποσοστά σε όλο το εύρος IQ
Μαχ διαταραχών όταν IQ 70-90

Κοινωνικό άγχος και ΔΑΦ

Αλληλοεπικάλυψη συμπτωμάτων

- ΔΑΦ: ποιοτικά ελλείμματα στην κοινωνική αλληλεπίδραση
- Κ.Α.: δυσκολία κατά την έναρξη και τη διατήρηση της συνομιλίας και της αλληλεπίδρασης, σωματικές εκδηλώσεις άγχους κατά την κοινωνική έκθεση, κοινωνική αποφυγή

Α. Παπανικολάου

Συνυπάρχουσες καταστάσεις

• Συναισθηματικές διαταραχές:

Κατάθλιψη και Διπολική διαταραχή

Αύξηση στην εφηβεία

Αυξημένη πιθανότητα σε IQ>80

1/3 εφήβων με Σ. Άσπεργκερ εμφανίζουν κατάθλιψη.

28πλάσια συχνότητα αυτοκτονικού ιδεασμού

Επιπολασμός ζωής σε ΔΑΦ με φυσιολογικό IQ:
περίπου 50%

Συνυπάρχουσες καταστάσεις

- **Διαταραχές διατροφής**

3-37% ατόμων με ψυχογενή ανορεξία

Συννοσηση ΔΑΦ & νευρογενούς ανορεξίας στην ίδια οικογένεια.

Ενδοφαινότυπος;

Συννόσηση

Κατατονικά επεισόδια

- 4-17% εφήβων και ενηλίκων με ΔΑΦ
- Ψυχοκινητική βραδύτητα, παράξενες στάσεις
εναλλάσσονται με υπερβολική κινητική δραστηριότητα,
αρνητισμό, βωβότητα, στερεοτυπίες, ηχολαλία, ηχοπραξία
- Λοραζεπάμη (1-2 mg έως 30 mg ημερησίως)
- ΗΣΘ

RESEARCH ARTICLE

Open Access

Lifetime co-occurring psychiatric disorders in newly diagnosed adults with attention deficit hyperactivity disorder (ADHD) or/ and autism spectrum disorder (ASD)

Artemios Pehlivanidis^{1*}, Katerina Papanikolaou², Vasilios Mantas³, Eva Kalantzi⁴, Kalliopi Korobili⁵, Lida-Alkisti Xenaki⁶, Georgia Vassiliou¹ and Charalambos Papageorgiou¹

Table 3 Kind of co-occurring lifetime psychiatric diagnoses by study group

	ADHD N = 151 N (%)	ASD N = 58 N (%)	ADHD/ASD N = 29 N (%)	NN N = 88 N (%)	p
Depressive Disorder (DD)	56 (37.3)	17 (29.3)	7 (24.1)	28 (31.3)	0.462 ^a
Bipolar Disorder (BD)	14 (9.3)	2 (3.5)	4 (13.8)	17 (19.3)	0.025 ^a
Panic Disorder (PD)	7 (4.6)	4 (6.9)	1 (3.5)	9 (10.2)	0.374 ^b
Social Phobia (SP)	5 (3.3)	1 (1.7)	3 (10.3)	2 (2.3)	0.195 ^b
Generalized Anxiety Disorder (GAD)	25 (16.7)	8 (13.8)	3 (10.3)	11 (12.5)	0.746 ^a
Obsessive Compulsive Disorder (OCD)	15 (10)	5 (8.6)	7 (24.1)	9 (10.2)	0.130 ^a
Psychotic Disorder (PsD)	7 (4.7)	4 (6.9)	3 (10.3)	5 (5.7)	0.580 ^b
Alcohol Dependence (AD)	10 (6.7)	0 (0.0)	1 (3.5)	2 (2.3)	0.121 ^b
Substance Use Disorder (SUD)	40 (26.6)	2 (3.5)	6 (20.7)	10 (11.4)	< 0.001 ^a
Antisocial Personality Disorder (ASPD)	11 (7.3)	2 (2.5)	4 (13.8)	7 (7.9)	0.364 ^b

^achi-square test; ^bFisher's exact test

Αξιολόγηση

- Αρχική κλινική συνέντευξη με γονείς και έφηβο
- Autism Diagnostic Interview- Revised (ADI-R): ημιδομημένη διαγνωστική συνέντευξη με φροντιστή για το παρόν και τη παιδική ηλικία. Θέτει τη διάγνωση αυτισμού. Η εγκυρότητά του αμφισβητείται για τους ενήλικες
- DISCO: ημιδομημένη συνέντευξη με φροντιστή που γνωρίζει καλά από τη παιδική ηλικία. Αφορά παιδιά και ενήλικες. Χρησιμοποιεί διαστασιακή προσέγγιση.
- Autism Diagnostic Observation Schedule (ADOS-2): ημιδομημένη κλινική διαγνωστική εξέταση
- Autism Spectrum Quotient (AQ) (Adult)
- Social Responsiveness Scale-Adult version
- Νευροψυχολογικός έλεγχος και αξιολόγηση εκπαιδευτικών αναγκών
- Εκτίμηση λειτουργικότητας
- Γενετικός έλεγχος

Η Μονάδα Νευροαναπτυξιακών Διαταραχών (ΝΑΔ) Αξιολόγηση ενηλίκων με ΝΑΔ

Αναπτύχθηκε ηλεκτρονική πλατφόρμα για αξιολόγηση ύπαρξης ΝΑΔ σε ενήλικα άτομα. Οι αιτούντες για την αξιολόγηση συμπληρώνουν ειδικά ερωτηματολόγια διαλογής.

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα έχει δεχτεί πληθώρα (>2000) αιτημάτων ενηλίκων ατόμων για την αξιολόγησή τους ως προς την ύπαρξη ΝΑΔ.

Ο αριθμός των ατόμων στη λίστα αναμονής είναι πολύ μεγάλος και διακόπηκε η χρηματοδότηση

Ανάγκη εκπαίδευσης ψυχιάτρων ενηλίκων

Αξιολόγηση Λειτουργικού Ενήλικου Ατόμου με Αυτισμό (ΑΛΕΑ)

Στόχοι Παρέμβασης

- Ψυχοεκπαίδευση των ιδίων και γονέων
- Μετά την ανακοίνωση της διάγνωσης είναι αναγκαίο να υπάρχει ένας εξατομικευμένος σχεδιασμός για τους θεραπευτικούς στόχους.
- Αντιμετώπιση των συννοσηρών διαταραχών-συχνά ανθεκτικές

Στόχοι Παρέμβασης

- Εκπαίδευση σε γνωσιακές και συμπεριφορικές δεξιότητες που δεν είχαν ποτέ μαθευτεί, κοινωνικές δεξιότητες
- Εκπαίδευση σε αντισταθμιστικές στρατηγικές για τα ελλείμματα που δε μπορούν να αλλάξουν
- Οι ομάδες ειδικών ενδιαφερόντων εύκολα οδηγούν σε δημιουργία φιλίας και ομάδες υποστήριξης αυτών των ατόμων και αντιπαράχονται φαινόμενα απομόνωσης άγχους και κατάθλιψης.

Στόχοι Παρέμβασης

- Διευκόλυνση της αυτο-αποδοχής
- Διαχείριση σεξουαλικότητας
- Διευκόλυνση της μετάβασης στην ενήλικη ζωή
- Επαγγελματικός προσανατολισμός
- Μπορεί να είναι ιδιαίτερα επιτυχημένοι φοιτητές εάν η ακαδημαϊκή ή η επαγγελματική διαδρομή τους πραγματοποιείται με τρόπο που να ταιριάζει στο ειδικό τους προφίλ, τις δυνατότητές τους και τα ενδιαφέροντά τους.
- Εκπαίδευση για την συνέντευξη για εργασία
- Υποστήριξη της εργασίας

Στόχοι Παρέμβασης

- Ψυχοεκπαίδευση των ιδίων και γονέων
- Μετά την ανακοίνωση της διάγνωσης είναι αναγκαίο να υπάρχει ένας εξατομικευμένος σχεδιασμός για τους θεραπευτικούς στόχους.
- Αντιμετώπιση των συννοσηρών διαταραχών-συχνά ανθεκτικές

Ποιο το νόημα της διάγνωσης

- Νοηματοδότηση των δυσκολιών τους - ανακούφιση, μείωση της κατηγορίας προς τον εαυτό. Καλύτερη κατανόηση του εαυτού τους και των άλλων
- Θεραπευτική αντιμετώπιση των δυσκολιών τους και της συννοσηρότητας
- Ρεαλιστικές προσδοκίες των ίδιων και της οικογένειας
- Νομοθετικές διευκολύνσεις

4^η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΠΑΙΔΙΑΤΡΩΝ (Ε.Ε.Α.Π.) Conference of the Hellenic Society of Developmental Pediatrics (H.S.D.P.)

13^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ & ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΚΗΣ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗΣ 13th Panhellenic Congress of Developmental and Behavioral Pediatrics with International Participation

Ευχαριστώ για την προσοχή σας

Α. Παπανικολάου